

CUPRINS

Introducere

6

Tipuri de activism

8

Cum să fii un bun activist

56

Activiști celebri și schimbările sociale

85

Concluzie

144

Resurse bibliografice

146

Introducere

Peste tot în jurul nostru, în fiecare zi, oamenii se luptă pentru o lume mai bună. Fie prin unele mijloace subtile – prin artă sau înaintarea de petiții –, fie prin altele mai evidente – prin proteste și demonstrații –, mii sau chiar milioane de cetățeni de rând se străduiesc să producă o schimbare în bine.

Termenul „activism” își are originea la începutul secolului XX și desemnează un act ce promovează o reformă socială sau politică. Nu este un concept nou – de fapt, oamenii și-au revendicat drepturile fundamentale încă de la începuturile civilizației. Cu toate acestea, istoria recentă ne-a demonstrat că, într-o societate reprezentativă și progresistă, activismul este fundamental.

Acesta este prezent în aproape orice domeniu: în campaniile pentru drepturile angajaților, în lupta pentru egalitatea de gen, în combaterea discriminării sistemice, în demonstrațiile împotriva regimurilor dictatoriale și a fanatismului religios, în încercările de oprire a persecuțiilor și în protestele care au ca temă degradarea mediului înconjurător. Activismul reprezintă, de asemenea, sursa marilor progrese ale societății – inclusiv a abolirii sclaviei. Este, fără îndoială, strâns legat de progresul social al omenirii.

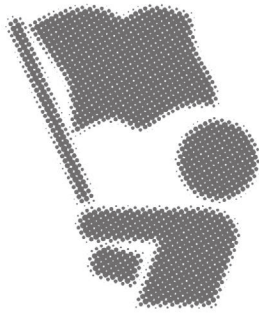

Majoritatea activiștilor sunt oameni de rând, asemenea mie sau ție, care manifestă compasiune față de cei din jur și față de ei înșiși. Sunt înzestrați cu atâta empatie și integritate, încât se opun nedreptății odată ce remarcă existența acesteia. Cei mai mulți dintre noi, desigur, sunt profund mișcați atunci când o problemă îi afectează în mod direct pe ei sau pe cei dragi. În cazul unui activist, acest aspect reprezintă factorul declanșator al dorinței de schimbare.

Fiecare dintre noi poate deveni un mic activist, făcând niște schimbări în viața sa. Îmbinarea acestei perspective cu sprijinul primit de la persoane care împărtășesc aceleași idei generează începuturile a ceea ce numim macroactivism; imboldul și înclinația unui om spre dreptate socială au marcat adesea începuturile unor mișcări de amploare.

Această carte va analiza valoarea activismului în toate formele sale, prezentând exemple de schimbări sociale care să-i inspire și pe ceilalți oameni. Astfel, vei afla mai multe lucruri despre cei mai influenți militanți pentru diverse cauze, care au inspirat milioane de persoane, și vei vedea cum poți deveni și tu un bun activist, alăturându-te unor mulțimi de oameni extraordinari care au o contribuție la transformarea lumii în bine.

TIPURI DE ACTIVISM

**„FAPTUL CĂ NU TREBUIE SĂ NE
GÂNDIM DE DOUĂ ORI ÎNAINTE
SĂ ÎNCEPEM SĂ SCHIMBĂM
LUMEA ESTE MINUNAT.”**

**ANNE FRANK,
AUTOAREA DE ORIGINE GERMANĂ
A UNUI JURNAL („JURNALUL ANNEI FRANK”)**

Forme de activism care s-au dovedit a fi eficiente

ARTIVISMUL (SAU ACTIVISMUL PRIN ARTĂ)	Diverse și numeroase tehnici creative de îmbinare a activismului cu arta
„CRAFTIVISMUL” (SAU ACTIVISMUL MEȘTEȘUGĂRESC)	Un activism vizual ce implică practicarea meșteșugurilor sau a activităților tradiționale de artizanat, în special a lucrului manual
CONCEPEREA ȘI DISTRIBUIREA DE MANIFESTE, BROȘURI, PLIANTE ȘI FLYERE	Împărțirea de manifeste, broșuri nelegate și fluturași, toate acestea fiind concepute pentru a supune atenției o cauză și destinate pentru larga circulație
PETIȚIONAREA (SAU ÎNAINȚAREA DE PETIȚII)	O listă de semnături care susțin o chemare la o schimbare socială sau la o reformă

MICRODONAȚIA	O mică donație caritabilă pentru susținerea unei cauze; este cunoscută și sub numele de microfilantropie.
„CLICKTIVISMUL” (SAU ACTIVISMUL DIGITAL)	Utilizarea internetului, mai ales a rețelelor sociale, cu scopul de a obține sprijin pentru o anumită cauză
ACTIVISMUL ECONOMIC	Folosirea puterii economice pentru a încuraja schimbarea socială și reforma
ACTIVISMUL COLECTIV, PROTESTELE PAȘNICE ȘI DEMONSTRAȚIILE	O acțiune colectivă cu scopul de a sprijini o cauză sau de a atinge un obiectiv comun

Artivismul

De sute de ani, artiștii își folosesc talentul pentru a identifica și a face cunoscute probleme sociale importante. Astfel, ei depășesc cu îndrăzneală pragul controversat al menirii lor de creatori, devenind niște comentatori sociali sau politici.

Artivismul încurajează o discuție atentă și serioasă pe marginea unei probleme. O astfel de atitudine poate fi atât plăcută, cât și inconfortabilă, deoarece de obicei stârnește sentimente de vulnerabilitate și patos – dar astfel de trăiri sunt adesea esențiale pentru a încuraja sprijinul public.

Artiviștii pot apela direct la următorii lor – fie prin intermediul platformelor sociale, fie în spații special amenajate –, făcându-și cunoscut punctul de vedere, împărtășind emoții și dezbătând experiențe personale referitoare la o anumită problemă. De cele mai multe ori, cele mai intense acțiuni vor fi distribuite în mod repetat pe rețelele sociale, putând fi văzute, în doar câteva ore, de un public larg din întreaga lume. Întrunind propriile eforturi cu o pledoarie simplă pentru sprijin, cauza respectivă a unui activist se poate bucura de o vizibilitate incredibilă într-un timp foarte scurt.

**„DACĂ VREM CA LUMEA SĂ FIE
UN LOC MAI FRUMOS, MAI BUN ȘI
MAI DREPT, ATUNCI ACTIVISMUL
PRACTICAT DE NOI TREBUIE
SĂ FIE FRUMOS, BUN ȘI DREPT.”**

**SARAH CORBETT,
„CRAFTIVISTĂ” BRITANICĂ**

INFLUENȚA PICTURILOR MURALE

Timp de peste 40.000 de ani, oamenii au realizat picturi murale în peșteri și pe stânci pentru a-și prezenta viața și experiențele prin care au trecut. Frumusețea acestor opere de artă transmite un mesaj care dăinuie în timp și care poate fi studiat, analizat și înțeles de către oricine. Barierele lingvistice, concepțiile culturale greșite și dețășarea pot fi, într-o oarecare măsură, eliminate, permițând publicului să se identifice cu imaginile pe care le privește.

Având o evoluție destul de naturală, picturile murale tind să se transforme în timp în artă urbană sau graffiti. Adesea, acestea descriu diverse experiențe umane și de multe ori putem observa reprezentări ale unor scene de luptă sau ale unor sentimente precum disperarea și îngrijorarea, ele având scopul de a atrage atenția asupra unor probleme sociale sau a unor campanii. Artiștii speră că, vizualizând problema, publicul va lua atitudine: va distribui acea imagine, va dezbate pe marginea acesteia și se va implica, poate, în mod direct, în campania respectivă.

ARTIVIȘTI ÎN ACȚIUNE

- ❖ Timp de peste trei decenii, artistul stradal britanic Banksy a redat, în mod anonim, în locuri publice, prin intermediul artei urbane, scene provocatoare despre evenimentele și momentele importante prin care a trecut omenirea. Imaginile sale controversate, care descriu realități precum exploatarea sclavilor, rasismul și situația dificilă a refugiaților, au tras un semnal de alarmă peste tot în lume.
- ❖ Ai Weiwei, un artist contemporan care a devenit activist, prezintă probleme de natură socială prin sculptură, opere de artă în lemn și fotografie. Una dintre cele mai celebre lucrări ale sale este o barcă gonflabilă cu o lungime de 70 de metri, care transportă trupurile a 258 de refugiați fără chip.
- ❖ În cadrul campaniei *Sea Walls* („Ziduri maritime”) a grupului internațional *Artists for Oceans* („Arțiști pentru oceane”) se creează picturi murale contemporane ce sugerează distrugerea oceanelor ca urmare a poluării cu plastic și a schimbărilor climatice. Până în prezent, au fost realizate peste 400 de picturi pe pereții și pe fațadele clădirilor din 17 țări. Mesajul transmis de aceste forme de artă este următorul: „Valorificați-vă creativitatea și contribuiți la salvarea oceanelor noastre.”

PE MICILE ȘI MARILE ECRANE

Realizarea de diverse filme – lungmetraje, documentare și seriale de televiziune – reprezintă o formă de activism extrem de importantă. Ea permite creatorului să-l poarte pe privitor într-o călătorie captivantă în universul cunoașterii, acesta descoperind numeroase informații despre un anumit subiect și înțelegând importanța reformei sociale.

Încă de la apariția lor, filmele au fost folosite în diverse scopuri: de la a face propagandă până la a transmite informații și a fi o formă de divertisment. De asemenea, s-au transformat într-o metodă fiabilă de a spune povești: regizorii, naratorii, prezentatorii și actorii lucrează adesea alături de oameni care au o experiență de viață bogată și de comentatori experți pentru a reda fidel diverse probleme de natură socială.

Expunând pe ecrane o anumită problemă socială, producătorii de film reușesc adeseori să trezească în sufletele spectatorilor emoții puternice precum tristețe, frustrare, furie și speranță. Obiectivul principal, de a educa și de a atrage atenția asupra anumitor probleme, este atins, de multe ori, într-un mod brut, dar veridic – în speranța că oamenii vor fi dornici să sprijine direct și vehement cauza respectivă.

FILME REMARCABILE DESPRE SCHIMBĂRI SOCIALE

- ❖ Adaptarea lui Robert Mulligan, din 1962, după romanul *...Să ucizi o pasăre cântătoare* (de Harper Lee) figurează printre primele filme de ficțiune sau artistice care fac cunoscute publicului din întreaga lume diverse prejudecăți. Povestea unui afro-american condamnat și omorât pentru o infracțiune pe care nu a comis-o a tras un puternic semnal de alarmă în ceea ce privește rasismul sistemic.
- ❖ Filmul *12 ani de sclavie* (2013), regizat de Steve McQueen, spune povestea lui Solomon Northup, un bărbat din New York, răpit în Washington D.C. și vândut ca sclav în Louisiana, în 1841. Filmul reprezintă o adaptare a romanului omonim, care prezintă amintirile dureroase ale lui Northup.
- ❖ *Femeile din Dagenham*, o reprezentare amuzantă din 2010 a luptei pentru schimbarea socială în Marea Britanie, expune povestea grevelor inițiate în 1968 de angajatele fabricii de mașini Ford din Essex. Acestea luptau împotriva inegalității de gen.

SERIALE DE TELEVIZIUNE CARE ÎNDEAMNĂ LA SCHIMBARE

- ❖ Serialul de televiziune „Up” din 1964, în regia lui Michael Apted, urmărește viața a 14 copii britanici și a familiilor acestora, pentru a analiza modul în care inegalitatea socială poate decide viitorul unui tânăr.
- ❖ Sir David Attenborough a atras atenția publicului asupra efectelor poluării, ale braconajului faunei sălbatice și ale schimbărilor climatice începând cu anii 1950. Dintre realizările sale enumerăm *Planeta albastră II* (2017) și *O viață pe planeta noastră* (2020).
- ❖ Miniserialul sfâșietor de pe Netflix *Prin ochii voștri*, regizat de Ava duVernay, analizează viețile a cinci adolescenți de culoare și hispanici care în 1989 au fost acuzați pe nedrept de viol. Inculpații – acum adulți – își joacă foarte bine rolurile, demonstrând impactul negativ pe care închisoarea îl are asupra vieții, familiei și sănătății mintale.
- ❖ *Limita democrației* (2019), difuzat de Netflix și regizat de Petra Costa, investighează modul în care controversata politică a președinților Lula, Dilma Rousseff și Jair Bolsonaro au alterat fundamental bunăstarea socială din Brazilia.

DOCUMENTARE REMARCABILE, CU ROL INFORMATIV ȘI EDIFICATOR

- ❖ *Cântec pentru un masacru* (2002), documentarul regizat de Michael Moore și foarte cunoscut pe plan internațional, a atras atenția asupra evenimentelor din jurul Masacrului de la liceul Columbine (din Colorado, Statele Unite ale Americii) din 1999. Acest film abordează potențialele cauze ale tragediei și analizează criminalitatea organizată din SUA.
- ❖ *Povești din Siria* (2017), în regia lui Evgeny Afineesky, reprezintă o relatare complexă a Războiului Civil Sirian care a provocat moartea a sute de mii de oameni și care a dus la strămutarea a milioane de persoane. Cetățeni obișnuiți, inclusiv copii, se numără printre cei care își fac cunoscute experiențele brutale trăite în timpul regimului Assad.
- ❖ *Balena ucigașă* (2013), documentarul regizat de Gabriela Cowperthwaite, prezintă consecințele catastrofale generate de păstrarea animalelor în captivitate pentru a-i distra pe oameni. Filmul studiază viața lui Tilikum, o balenă ucigașă ținută captivă în parcul acvatic SeaWorld din California.

ARTIVISMUL PRIN TEATRU ȘI DANS

De sute de ani, societățile din întreaga lume au folosit artele spectacolului ca formă de expresie culturală, iar la mijlocul secolului XX, activismul a căpătat o adevărată amploare prin teatru și dans grație influenței Mișcării Artei Negre din anii 1960.

Pe scenă, o poveste are o adaptare unică, deoarece piesele tradiționale și poveștile bine-cunoscute pot fi spuse într-un mod netradițional. Dansul poate fi adesea interpretabil, permițând spectatorilor să-și exploreze propria viziune cu privire la diverse teme sau probleme, pe când teatrul poate umaniza experiențele prin punerea în scenă a unor povestiri fascinante.

Un exemplu foarte bun în acest sens este tragedia lui Shakespeare, *Romeo și Julieta*: povestea tristă a unui cuplu de tineri îndrăgostiți, care suferă consecințele teribile ale dușmăniei dintre cele două familii din care provin. Este posibil ca drama care se abate asupra familiilor Montague și Capulet să poată avea loc și în zilele noastre, ea fiind adaptată însă la societatea actuală: dacă religia celor doi ar fi musulmană și romano-catolică, de exemplu, sau dacă amândoi ar avea același sex. Punerea în scenă a unor povești mai vechi într-un cadru recunoscut ne reamintește de o serie de probleme care persistă și astăzi.

INFLUENȚA ARTIVISMULUI PRIN TEATRU

- ▼ Dramaturgul și poetul Amiri Baraka, fondatorul Mișcării Artelor Negre din America, a oferit artiștilor ocazia de a prezenta pe scenă o serie de opresiuni și prejudecăți, prin deschiderea primei școli afro-americane de teatru din SUA, în 1965.
- ▼ Spectacolul *Oslo*, care are la bază Acordurile de Pace de la Oslo din 1993, dintre israelieni și palestinieni, a reprezentat, în rândul publicului larg, un moment important pentru recunoașterea drepturilor omului.
- ▼ În 2015, Teatrul Liber din Belarus a realizat o incursiune cu privire la regimul autoritar prin piese ce au fost prezentate, fără să fie anunțate, în Marea Britanie, încurajând publicul să reflecteze asupra modului în care, în unele țări, artiștii sunt nevoiți să-și desfășoare activitatea pe ascuns.
- ▼ *Queens of Syria* („Reginele Siriei” – 2014) a combinat texte antice din *Troienele*, de Euripide, cu relatări ale femeilor siriene refugiate, pentru a atrage atenția publicului din Marea Britanie asupra situației grave a refugiaților.

IMPORTANȚA LITERATURII

Începând cu secolul al XVIII-lea, presa a reprezentat un instrument crucial pentru activism, fiind utilizată pentru a educa publicul cu privire la diverse realități și pentru a împărtăși noutăți referitoare la anumite strategii de campanie. Manifestele și broșurile comprimă informația, prezentând-o într-o formă concisă, ușor de înțeles. Pe de altă parte, articolele din ziare și reviste au tendința de a se concentra pe știri-cheie sau pe experiențe personale pentru a umaniza un subiect. Acestea expun caracterul urgent al problemei și adesea exercită presiuni asupra factorilor decizionali pentru a face o reformă.

Atât manifestele, care adesea conțin pamflete, cât și articolele de ziar pot fi tipărite rapid, permițând o analiză a acțiunilor întreprinse de cei aflați la putere. Deși procesul de publicare durează mai mult, cărțile cercetează pe larg fiecare problemă și, indiferent că vorbim despre o perspectivă ficțională sau nonficțională, acestea pot studia evenimente istorice și analiza reformele necesare pentru a evolua.

Astăzi, posibilitatea de a citi diverse texte online face ca literatura să fie un instrument accesibil și, prin urmare, unul chiar mai puternic în procesul de autoeducație pe diverse teme. Astfel, literatura activistă poate fi utilizată pentru a promova un mesaj din toate zonele activismului.

SCRIITORI REMARCABILI

- ▼ *Coliba unchiului Tom* (1852), bestsellerul internațional scris de autoarea americană și aboliționista Harriet Beecher Stowe, este o poveste sfâșietoare și emoționantă despre sclavie, care a avut un impact considerabil asupra mentalităților a milioane de persoane din SUA și Marea Britanie.
- ▼ *Ferma animalelor* (1945), de George Orwell, expune ororile regimului stalinist, făcând lumină asupra distrugerii comunităților de către puterea politică. Orwell a afirmat mai târziu că romanul său avea ca scop „îmbinarea perspectivei politice și artistice într-un întreg”.
- ▼ Cercetarea din 2018 a jurnalistei și scriitoarei Amelia Gentleman cu privire la Scandalul Windrush a determinat guvernul britanic să promită compensații și o reformă politică imigranților din *Commonwealth* („Comunitatea Națiunilor”), care fuseseră invitați să locuiască în Marea Britanie, după război, ca să refacă infrastructura țării, pentru ca aproape 50 de ani mai târziu să fie amenințați cu deportarea.

